

Nagy-Laczkó Balázs

Testvér

Hiába mondták Tamásnak, hogy a fényképeken az öccse van, ő csak virágokat látott. Pipacsmezőket a szinte fehér falakon, sárga pollent kavarogni a levegőben. Egyik se hasonlított az öccsére, akinek kék szeme, barna haja, nyolcvanöt kilója és száznolcvan centije volt, de pollenje és vörös szirmai biztosan nem. Azt is próbálták megértetni vele az egyenruhások, hogy ez az öccse műve, hogy ebben az egészben ő is benne van, mármint Tamás, a báty, aki épp a hétvégén indult az öccsért Röszkén át Boszniába – mint arról a határőröknek maga számolt be készséggel.

– Bumm! – csaptak előtte széttárt ujjakkal egy képre. Tamás megnézte, de ezen se látott mást, csak kis jégvirágokat, melyek tegnap még egy autó szélvédője vagy a cukrászda kirakatüvege lehettek. A kristályvirágokról több közeli kép is készült, az egyiken egy dobostorta tetejéből sarjadnak ki, a másikon egy Rákóczi-túrós habfedelét szelik szét.

Boszniában felhőtlen kék volt az ég, az utak mentén kenderföldek meg pipacsmezők henyéltek váltakozva, József pedig kiterítve feküdt egy bádogasztalon a boncteremben. Régi kis jugó ház volt, rácsos ablakokkal és folyton berregő légkondicionálókkal. A gépek az épület északi oldalára voltak szerelve, borostyánujjak indultak el feléjük, a vedlett vakolatot moha környékezte, távolabb, a fűben megkésve sárgállt a gólyahír. Tamás fáradt volt, botanikus – József pedig halott. A boszniai magyar nagykövetséget sem az Andrássy útról szalajtották: sima vasbetonkocka volt, derékig libafoszöldre csempézve, feljebb meg a szokásos panelszürkére vakolva. Az előtérben már várt rá a követségi megbízott, aki közölte vele, hogy az ilyen, megboldogultakkal kapcsolatos ügyeket normál esetben egy hétig is eltart elintézni.

– Biztosan nagyon elfáradt – jegyezte meg, és megkérdezte, hol foglalt szállást Szarajevóban. Tamás nem foglalt szállást, és most

teljesen tanácstalan volt, hogy tulajdonképpen mit is gondolt akkor, amikor a telefonban aznap reggel megkérdezték a nevét, hogy ő-e az a Tamás, és hogy akkor el tudna-e fáradni ide, Szarajevóba, és ő azt felelte, hogy igen, el, és már szállt is a kocsiba, és mostanra valóban elfáradt Szarajevóban, de szállást, azt bizony nem foglalt. A megbízott készségesen ajánlott neki egy apartmant, ahol mindig fenntartanak egy-két szobát a követség munkatársai számára. Mire alászállt az este, már egymással szemben ültek a szőlőlugas árnyában. Tamás előtt, a piros-fehér kockás abroszon egy csésze török kávé hűlt egy feles Unicum és egy kancsó fröccs társaságában, míg a követségi megbízott vízpipát szopogatott, és teázott. Tamás, amikor az őrsön majd felidézi ezt a képet, ugyanolyannak látja a megbízottat, mint bármelyik másikat a fajtájából. Az öltöny tökéletesen illeszkedik macskaforma alkatára, a vékony szemüveg precízen ül egyenes orrán, puha bőrcipője ugyanolyan színű, mint az öve, az aktatáskája és a karórája szíja. De Tamást megcsalja az emlékezet, mely mindig a valószínű meséjére cseréli a valóság képtelenségeit. A megbízott lábán ugyanis egyáltalán nem volt cipő, öv helyett nadrágtartót viselt, az öltönykabátját már a kocsiban levette. Tamás pontosan emlékezett arra, hogy a megbízott mentateát ivott nádcukorral kicsike pohárból, de váltig letagadná, hogy a megbízott nyakát egy piros selyemkendő díszítette, és ami a legmeglepőbb: vezetőkesztyűt viselt.

– Kár, hogy most kell látnia Szarajevót – mondta a diplomata tejfehér füstfelhőt eregetve a szájából, miközben kesztyűs kezével végigvezette Tamás tekintetét az ódon falakon. – Ez a taverna van vagy négyszáz éves, ha nem több – mondta Tamásnak –, régen itt préselték az olajat a görög szerzetesek, majd katonai bordélyház üzemelt benne – teregette tovább az információkat a füsttel együtt. Elmondott minden felesleges érdekességet, a város összes népeit, és közben észrevétlenül rákanyarodott a lényegre. Mert hát Szarajevó volt az egyik első multikulti város, görögökkel, szerbekkel, velencei és raguzai kalózivadékokkal, osztrák ferencesekkel, török dervisekkel, albán pásztorokkal, fehér kövekkel, bazári portékákkal, nagymellű cigánylányokkal és

szálfamagas crnagorácokkal. És miközben ezekről mesélt a sok gránátalma, datolya és kecskesajt között, elhangzott az is, hogy bízza csak rá, itt, a Balkánon mindent meg lehet oldani okosan, nyugodtan hazamehet a test nélkül. És mielőtt Tamás ezen egy pillanatra elgondolkozott volna, már ki is kért nekik három kis tál mártogatóst, hozzá meg lepényt. Az egyik szósz zöld volt, a másik piros, a harmadik meg egyszerű tejföl – és a megbízott elmesélte, hogy ez bizony a Monarchia emléke, ezzel a kis különlegességgel fejezték ki hálájukat a helyi bosnyákok az őket óvó magyar huszároknak. Minden csak gesztus – tette hozzá, amikor azt a gesztust kérte Tamástól, hogy bízza csak rá a holttest ügyét. A lényeg az, hogy egyelőre senkinek sem szabad szólnia a halálesetről. A halál ugyanis az egész bürokratikus problémának a veleje – hangsúlyozta –, mert itt van maga, Zolai Tamás, aki él, és mint ilyen szabadon utazhat az unióban mindenfele, és uniós polgárként minden további nélkül átlépheti a szerb határt – na de hogy lépi át a határt egy halott? Lehet-e uniós polgár az, aki már nem is él? Itt kezdődik a gond. József halott, és ilyenformán már nem lép, és nem is személy, így oda minden előjog, ami az élőket a holtakkal szemben megilleti. Ugyanakkor József nem is tárgy, nem viheti át csak úgy, poggyászként a határon, mint egy zsák hagymát. Amellett, hogy az ilyesmi szörnyen kegyeletsértő lenne, az EU szigorúan szabályozza, hogy mit hozhatunk be a területére és milyen formában.

A követségi megbízott késő éjszakáig fejtegetett még Tamásnak olyan dolgokat, hogy József csak életében volt az ország állampolgára, meg hogy furcsa jogfosztottság a halál, mert még egy halottnak is joga van hazatérni és otthon nyugodni. Meddig terjed az állam felelőssége egy nem létező állampolgárral szemben. Kihez tartozik az, aki nincs, illetve, hogy vajon ugyanazok a jogok illetik-e meg Tamást József személyével és/vagy holttestével szemben Boszniában, Szerbiában vagy a kis hazában. Mire a megbízott felkísérte Tamást a szobájába, már mindenről megállapodtak, a botanikus oda bízza a dolgot, ahova kell, holnap pedig szépen hazautazik üres kézzel, kocsival és némi másnapossággal.

Ez volt hétvégén, most meg az a sok kis pipacs a falakon állítólag az ő öccse, meg még néhány másik ember, és azt is mondják, hogy ebben az öngyilkos merényletben ő is benne volt, hogy az öccse negyvenkét rúd dinamittal a teste körül és ki tudja, hány kiló robbanószerrel a furgonban rontott be a cukrászdába a kirkatüvegen keresztül. A detonáció semmit nem hagyott a roncsokból és a testvére most ott hever minden egyes puncskockán, abroszfoszlányon és sarokházon – és Tamás már egyáltalán nem emlékszik arra, hogy mit mondott Röszkénél a határon, hogy miért is megy Szerbiába, sem a megbízott kendőjének a színére.¹

¹ **M. Kir. Belügyminiszter. Sz. 284.354—1942, XIV. Tárgy: A külföldre irányuló hullaszállításoknál követendő eljárás.**

Valamennyi Törvényhatóság Első Tisztviselőjének és a Közigazgatási Kirendeltségek Vezetőinek!

Az utóbbi években ismételten előfordult, hogy magyar közigazgatási hatóságok külföldre irányuló hullaszállítási ügyekben távirat vagy távbeszélő útján előterjesztett kérelmekkel fordultak közvetlenül a Külügyminiszter Úrhoz a hullaszállító levélnek az illető külföldi követségtől való haladéktalan beszerzése végett.

Olyan esetekről volt szó, amikor az elhalt hozzátartozója, vagy ennek megbízottja (rendszerint temetkezési vállalat) akadálytalanul közvetlenül fordulhatott volna annak a külföldi államnak Magyarországon székelő képviselői vagy konzuli hatóságához, amely államba a hulla szállítandó volt. Semmi különösebb ok nem merült fel arra, hogy diplomáciai eljárás vétessék igénybe.

Felhívom ennek folytán Alispán (Polgármester, Vezető) Urat, hogy a jövőben a hullaszállító levél beszerzése végett ne a Külügyminiszter Úrhoz forduljon, hanem utasítsa folyamodót, hogy evégből az említett külképviseleti hatóságoknál maga vagy megbízottja útján járjon el.

Ha pedig akár konkrét hullaszállítási ügyből, akár általánosabb jellegű sérelemből vagy panaszból kifolyóan a magyar kormány közbenjárása mutatkoznék szükségesnek, úgy minden ilyen alkalommal közvetlenül hozzám kell előterjesztést tenni.

Budapest, 1943. évi október hó 16-án.

A miniszter rendeletéből:
dr. Medgyaszay s. k.

miniszteri osztálytanácsos